

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2022, sen. zn. 29 ICdo 140/2021, ECLI:CZ:NS:2022:29.ICDO.140.2021.1

Číslo: 81/2023

Právní věta:

Pohledávka z titulu výživného, jímž rodič (dlužník) plní svou vyživovací povinnost k nezletilému dítěti (za podmínek plynoucích též z § 912 o. z.), nebo ke zletilému dítěti, jež není schopno se samo živit (srov. i § 910 a § 911 o. z.), je pohledávkou dítěte (věřitele) na výživném ze zákona, tedy ve smyslu ustanovení § 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou; to platí bez zřetele k tomu, zda jde o dlužné výživné, nebo o běžné výživné, jež má povahu opětujících se dávek (srov. i § 154 odst. 2 o. s. ř.).

Jestliže věřitel podal proti konečné zprávě včas námitku, že konečná zpráva se nevypořádává s jeho neuspokojenou pohledávkou na výživném ze zákona (§ 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona), pak skutečnost, že u insolvenčního správce dlužníka takovou pohledávku podle § 203 odst. 1 insolvenčního zákona uplatnil písemně až několik dnů po uplynutí lhůty k podání námitek proti konečné zprávě, nezakládá důvod pro změnu pořadí pohledávky (důvod nepokládat takovou pohledávku za pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.08.2022

Spisová značka: 29 ICdo 140/2021

Číslo rozhodnutí: 81

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Incidenční spory (odporové spory), Insolvenční řízení, Pohledávka přednostní, Výživné

Předpisy: § 154 odst. 2 o. s. ř.

§ 169 odst. 1 písm. e) IZ

§ 203 IZ

§ 203a IZ

§ 302 odst. 2 písm. a) IZ

§ 305 IZ

§ 910 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalobkyně změnil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 2. 2021, tak, že se mění rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. 6. 2020, tak, že se určuje, že pohledávka žalobkyně vůči dlužníku určená rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 19 P 28/2016, který nabyl právní moci dne 3. 10. 2016, částkou 620.000 Kč na dlužném výživném za dobu od 1. 5. 2013 do 31. 8. 2016 a částkou 15.500 Kč měsíčně na běžném výživném za dobu od 1. 9. 2016, je pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

I. Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem ze dne 17. 6. 2020, Městský soud v Praze (dále jen „insolvenční soud“):

[1] Zamítl žalobu, kterou se žalobkyně (T. S.) domáhala vůči žalovanému (V. B., jako insolvenčnímu správci dlužníka J. S.) určení, že její pohledávka z titulu dlužného a běžného výživného stanoveného rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 19 P 28/2016, je pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (bod I. výroku).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení (bod II. výroku).

2. Insolvenční soud – vycházejí z ustanovení § 169 odst. 1 písm. e/, § 203 odst. 1 a § 229 odst. 3 písm. c/ zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), a dále z ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona (dále jen „vyhláška“), a dovolává se závěrů obsažených v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2011, sen. zn. [29 NSČR 16/2011](#) [jde o usnesení uveřejněné pod číslem 54/2012 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 54/2012“), které je (stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže) dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu], a v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2016, sen. zn. [29 NSČR 71/2014](#) (jde o usnesení uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 11, ročníku 2017, pod číslem 144) – dospěl po provedeném dokazování k následujícím závěrům:

3. V daném případě žalobkyně podáním označeným jako „námitka proti konečné zprávě (...)“, učiněným v zákonem stanovené lhůtě k podání námitek proti konečné zprávě, poukázala na to, že v konečné zprávě nebyl zahrnut rozsudkem vzniklý dluh na výživném. Podání nemá (vyjma označení insolvenčního soudu, spisové značky, data a podpisu) vyhláškou stanovené náležitosti (údaje) a postrádá (též) základní (bližší) informace o pohledávce. Jiné podání týkající se pohledávky žalobkyně neučinila. Podání bylo nadto doručeno insolvenčnímu soudu, nikoli insolvenčnímu správci (postupem dle ustanovení § 203 odst. 1 insolvenčního zákona).

4. Žalobkyně tedy neuplatnila pohledávku na výživném řádně a včas [v souladu s insolvenčním zákonem a vyhláškou ji měla uplatnit přímo u insolvenčního správce s předepsanými náležitostmi (údaji), a to nejpozději do zveřejnění konečné zprávy insolvenčního správce, respektive do konce lhůty pro podání námitek proti konečné zprávě]. Pohledávka žalobkyně je proto vyloučena z uspokojení v insolvenčním řízení, neboť nebyla uplatněna stanoveným způsobem a insolvenční správce se o ní (včas) nedozvěděl.

5. K odvolání žalobkyně Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 18. 2. 2021:

[1] Potvrdil rozsudek insolvenčního soudu (první výrok).

[2] Určil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

6. Odvolací soud – vycházejí z ustanovení § 169 odst. 1 písm. e/, § 203 odst. 1, § 203a odst. 1 a § 304 odst. 2 insolvenčního zákona – dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům:

7. Námitku proti konečné zprávě doručila žalobkyně insolvenčnímu soudu posledního dne určené patnáctidenní lhůty (v pondělí 8. 1. 2018) a insolvenční správce se s touto námitkou mohl seznámit nejdříve dne 11. 1. 2018 (kdy byla zveřejněna v insolvenčním rejstříku), tedy po uplynutí lhůty k podání námitek proti konečné zprávě. Sama námitka nadto neobsahuje náležitosti určené ustanovením § 11 odst. 1 vyhlášky (nebyly v ní uvedeny bližší údaje o uplatněném výživném).

8. Již jen z důvodu „její opožděnosti“ nelze pohledávku žalobkyně z titulu výživného (§ 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona) považovat za pohledávku řádně uplatněnou dle § 203 odst. 1 insolvenčního zákona (srov. [R 54/2012](#)).

9. Poukaz žalobkyně na rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 sp. zn. 19 P 28/2016 nemá právní význam i proto, že insolvenční správce nebyl účastníkem onoho řízení (ač tomu tak mělo být vzhledem k § 246 odst. 1 insolvenčního zákona). Ani tento rozsudek by žalobkyni nezbavil povinnosti domáhat se žalobou podanou proti insolvenčnímu správci plnění z důvodu výživného dle § 203 odst. 4 insolvenčního zákona, přičemž by též musela uspět v předmětné incidenční věci s žalobou podanou dle § 203a odst. 1 insolvenčního zákona.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

10. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost vymezuje ve smyslu ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), argumentem, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny, konkrétně otázek:

[1] Považuje se pohledávka uvedená v § 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona za řádně uplatněnou, jestliže podání, jímž se tak stalo, neobsahuje všechny náležitosti dle § 11 odst. 1 vyhlášky, ale jako „právní důvod pohledávky“ je k němu připojen pravomocný rozsudek opatrovníckého soudu?

[2] Lze pohledávku uvedenou v § 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona pokládat za včas uplatněnou [ve smyslu § 203 insolvenčního zákona, za použití § 648 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále též jen „o. z.“)], jestliže ji dovolatelka uplatnila posledního dne k podání námitek proti konečné zprávě jen u insolvenčního soudu a insolvenční správce se o ní dozvěděl krátce po uplynutí této lhůty?

11. Dovolatelka namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil insolvenčnímu soudu k dalšímu řízení.

12. V mezích uplatněného dovolacího důvodu dovolatelka především uvádí, že závěry [R 54/2012](#) a usnesení Nejvyššího soudu sen. zn. [29 NSČR 71/2014](#) neodpovídají poměrům její věci, jelikož pohledávku uplatnila posledního dne lhůty k podání námitek proti konečné zprávě, kdežto ona rozhodnutí řeší uplatnění pohledávky (až) po vydání rozvrhového usnesení.

13. Dále dovolatelka míní, že včasným uplatněním pohledávky u insolvenčního soudu jako orgánu veřejné moci (§ 648 o. z.) naplnila dikci § 203 insolvenčního zákona. Kdy se o uplatněné pohledávce dozvěděl insolvenční správce, již nemá za rozhodující.

14. Závěrem dovolatelka odvolacímu soudu vytýká, že se (pro ni překvapivě) zabýval právním důvodem vzniku pohledávky, ač tak předtím neučinil insolvenční soud, dodávajíc „pro úplnost“, že z opatrnosti uplatnila nárok žalobou podanou podle § 203 odst. 4 insolvenčního zákona dne 11. 4. 2018 u Obvodního soudu pro Prahu 3 (věc je vedena pod sp. zn. 6 C 222/2018).

III.

Přípustnost dovolání

15. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění) se podává z bodu 2., článku II, části první zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

16. Dovolání v dané věci je přípustné podle § 237 o. s. ř., když pro daný případ neplatí žádné z omezení přípustnosti dovolání vypočtených v § 238 o. s. ř. a v posouzení dovoláním předestřených právních otázek jde o věc dovolacím soudem neřešenou.

IV.

Důvodnost dovolání

17. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

18. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

19. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází. Pro právní posouzení věci jsou rozhodná následující skutková zjištění (z nichž vyšly oba soudy):

20. Usnesením ze dne 15. 10. 2008 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku téhož dne), insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníka, prohlásil konkurs na jeho majetek a insolvenčním správcem dlužníka ustanovil žalovaného.

21. Usnesením ze dne 21. 12. 2017 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 22. 12. 2017), vyznamenal insolvenční soud účastníky řízení, že do 15 dnů ode dne zveřejnění vyznamení mohou podat námítky proti konečné zprávě insolvenčního správce (ze dne 5. 12. 2017, zveřejněné v insolvenčním rejstříku dne 22. 12. 2017, B-125).

22. Podáním datovaným 5. 1. 2018, podaným osobně u insolvenčního soudu dne 8. 1. 2018, žalobkyně vznesla námitku proti konečné zprávě odůvodněnou pouze tím, že v konečné zprávě není zahrnut dluh na výživném k její osobě, vzniklý „rozsudkem sp. zn. 19 P 28/2016“. K podání žalobkyně připojila rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 10 ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 19 P 28/2016.

23. Rozsudkem ze dne 23. 8. 2016, sp. zn. 19 P 28/2016, který nabyl právní moci dne 3. 10. 2016, Obvodní soud pro Prahu 10 (mimo jiné) schválil dohodu rodičů (V. S. jako matky a dlužníka jako otce), podle které se dlužník zavázal přispívat k rukám matky na výživu nezletilého syna AAAAA (Pseudonym), [dále jen „nezl. AAAAA“], částkou 13.000 Kč měsíčně a na výživu (tehdy nezletilý) žalobkyně částkou 15.500 Kč měsíčně, a to počínaje 1. 5. 2013, vždy do každého 10. dne v měsíci předem. Stejně částky výživného byly určeny pro dobu po rozvodu rodičů. Dluh vzniklý na výživném

pro nezl. AAAAA za dobu od 1. 5. 2013 do 31. 8. 2016 v celkové výši 520.000 Kč se dlužník zavázal uhradit k rukám matky nejpozději do 31. 8. 2017. Dluh vzniklý na výživném pro žalobkyni za dobu od 1. 5. 2013 do 31. 8. 2016 v celkové výši 620.000 Kč se dlužník zavázal uhradit k rukám matky nejpozději do 31. 8. 2018.

24. Běžné výživné ani dlužné výživné žalobkyni neuhradil ani dlužník ani jeho insolvenční správce.

25. Usnesením ze dne 28. 6. 2018 (zveřejněným v insolvenčním rejstříku dne 29. 6. 2018 a doručeným zástupkyni dovolatelky s procesní plnou mocí zvláště dne 9. 7. 2018), uložil insolvenční soud dovolatelce, aby v určené třicetidenní lhůtě podala žalobu o určení pořadí pohledávky (což se stalo 7. 8. 2018).

26. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona, vyhlášky a zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku:

§ 169 (insolvenčního zákona)

Pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou

(1) Pohledávkami postavenými na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou jsou

(...)

e/ pohledávky věřitelů na výživném ze zákona,

(...)

§ 203 (insolvenčního zákona)

(1) Není-li dále stanoveno jinak, pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené na roveň se uplatňují písemně vůči osobě s dispozičními oprávněními. O uplatnění takové pohledávky věřitel současně vždy vyrozumí insolvenčního správce; náležitosti tohoto vyrozumění stanoví prováděcí právní předpis.

(...)

(3) Osoba s dispozičními oprávněními uspokojí pohledávky podle odstavce 1 z majetkové podstaty.

(4) Neuspokojí-li osoba s dispozičními oprávněními pohledávky podle odstavce 1 v plné výši a včas, může se věřitel domáhat jejich splnění žalobou podanou proti osobě s dispozičními oprávněními; nejde o incidenční spor. Náklady, které v tomto sporu vznikly insolvenčnímu správci, se hradí z majetkové podstaty, pokud nevznikly zaviněním insolvenčního správce nebo náhodou, která se mu přihodila.

(...)

§ 203a (insolvenčního zákona)

(1) V pochybnostech o tom, zda pohledávka uplatněná věřitelem podle § 203 je pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou postavenou jí na roveň anebo pohledávkou, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje (§ 170), uloží insolvenční soud i bez návrhu věřiteli, který ji uplatnil, aby do 30 dnů podal u insolvenčního soudu žalobu na určení pořadí uplatněné pohledávky; na návrh insolvenčního správce tak učiní vždy. Žaloba musí být vždy podána proti

insolvenčnímu správci. Nedojde-li žaloba o určení pořadí pohledávky uplatněné jako pohledávka za majetkovou podstatou nebo jako pohledávka postavená na roveň pohledávce za majetkovou podstatou ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu nebo není-li žalobě vyhověno, považuje se podání, jímž věřitel takovou pohledávku uplatnil, za přihlášku pohledávky a uspokojení pohledávky jako pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky postavené jí na roveň je v insolvenčním řízení vyloučeno. Nedojde-li žaloba o určení pořadí pohledávky, která se v insolvenčním řízení neuspokojuje, ve stanovené lhůtě insolvenčnímu soudu nebo není-li žalobě vyhověno, je uspokojení takové pohledávky v insolvenčním řízení vyloučeno.

(2) Řízení o žalobě podle odstavce 1 je incidenčním sporem podle § 159 odst. 1 písm. a;/ ustanovení o popření pořadí přihlášené pohledávky platí obdobně.

§ 229 (insolvenčního zákona)

(...)

(3) Nestanoví-li tento zákon jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními

(...)

b/ insolvenční správce v době od prohlášení konkursu,

(...)

§ 246 (insolvenčního zákona)

(1) Prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou. Insolvenční správce vykonává zejména akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkovu podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností.

(2) Právní úkony podle odstavce 1, které dlužník učinil poté, co oprávnění nakládat s majetkovou podstatou přešlo na insolvenčního správce, jsou proti jeho věřitelům neúčinné ze zákona; § 235 odst. 2 se nepoužije.

(...)

§ 302 (insolvenčního zákona)

(...)

(2) Konečná zpráva insolvenčního správce musí podat celkovou charakteristiku jeho činnosti s vyčíslením jejích finančních výsledků. Konečná zpráva musí obsahovat zejména

a/ přehled pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených, které insolvenční správce již uspokojil a které ještě uspokojit zbývá,

(...)

§ 305 (insolvenčního zákona)

(1) Před rozvrhem se uspokojí dosud nezaplacené pohledávky, které se uspokojují kdykoli v průběhu konkursního řízení; a to pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky jím postavené na roveň a zajištěné pohledávky v rozsahu stanoveném v § 167 a 298.

(2) Nestačí-li dosažený výtěžek ze zpeněžení majetkové podstaty k uspokojení všech pohledávek uvedených v odstavci 1, uspokojí se nejdříve odměna a hotové výdaje insolvenčního správce, poté pohledávky věřitelů vzniklé za trvání moratoria ze smluv podle § 122 odst. 2, poté pohledávky věřitelů z úvěrového financování, poté poměrně náklady spojené s udržováním a správou majetkové podstaty a pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců vzniklé po rozhodnutí o úpadku a poté pohledávky věřitelů na výživném ze zákona a poté pohledávky věřitelů na náhradu škody způsobené na zdraví; ostatní pohledávky se uspokojí poměrně. Výtěžku zpeněžení podle § 298 odst. 2 lze však použít k uspokojení jiných pohledávek až po uspokojení pohledávky zajištěného věřitele.

(3) Z výtěžku zpeněžení vyčlení insolvenční správce před rozvrhem částku na předpokládané výlohy, spojené s ukončením řízení.

§ 11 (vyhlášky)

(1) Vyrozumění o uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky jí postavené na roveň obsahuje

a/ označení „Vyrozumění o uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky jí postavené na roveň“,

b/ označení insolvenčního soudu a spisovou značku, pod níž je insolvenční řízení vedeno,

c/ označení osoby s dispozičními oprávněními,

d/ označení věřitele včetně adresy pro doručování, pokud je odlišná od bydliště nebo sídla věřitele, a údaj o bankovním spojení věřitele,

e/ označení insolvenčního správce,

f/ bližší údaje o uplatněné pohledávce,

1. celkovou výši uplatněné pohledávky,

2. celkovou výši příslušenství uplatněné pohledávky,

3. údaj o tom, v jaké výši nebyla pohledávka dosud uspokojena,

4. údaj o tom, zda a v jaké výši je pohledávka splatná,

5. údaj o tom, zda a v jaké výši je pohledávka vykonatelná,

6. údaj o tom, zda a v jaké výši je pohledávka podmíněná, a to včetně popisu podmínky,

7. údaj o tom, zda a v jaké výši je pohledávka podřízená, a to včetně popisu způsobu podřízení, a

8. bližší údaje o smlouvě nebo jiné skutečnosti, která je důvodem vzniku pohledávky,

g/ další údaje o uplatněné pohledávce, jde-li o zajištěnou pohledávku,

1. údaj o výši, ve které je pohledávka zajištěna,
2. údaj o pořadí zajištění,
3. bližší údaje o skutečnosti, která je důvodem vzniku zajištění,
4. bližší údaje o způsobu zajištění a
5. bližší údaje o věci, právu, pohledávce nebo jiné majetkové hodnotě, která je předmětem zajištění,

h/ seznam příloh,

i/ údaje o osobě, která vyrozumění podepsala, jde-li o osobu odlišnou od věřitele,

j/ datum a podpis.

(...)

§ 648 (o. z.)

Uplatní-li věřitel v promlčecí lhůtě právo u orgánu veřejné moci a pokračuje-li řádně v zahájeném řízení, promlčecí lhůta neběží. To platí i o právu již vykonatelném, pokud byl pro ně navržen výkon rozhodnutí nebo navrženo nařízení exekuce.

27. S přihlédnutím k článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. 31/2019 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a k době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníka (15. 10. 2008) je pro insolvenční řízení vedené na majetek dlužníka zásadně stále rozhodný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 5. 2019.

28. Ustanovení § 169 odst. 1 písm. e/ a § 302 odst. 2 písm. a/ insolvenčního zákona ve výše citované podobě, pro věc rozhodné, přitom platila již v době zjištění úpadku dlužníka a později nedoznala změn. Ustanovení § 229 odst. 3 písm. b/ insolvenčního zákona ve výše citované podobě platilo v době prohlášení konkursu na majetek dlužníka, přičemž s účinností od 1. 1. 2014 doznalo změny jen potud, že se ve struktuře odstavce 3 posunulo (od uvedeného data jde o § 229 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona). Ustanovení § 203, § 203a, § 246 odst. 1 a 2 a § 305 insolvenčního zákona pak ve výše citované podobě (pro věc opět rozhodné) platí beze změny od 1. 1. 2014. Ustanovení § 11 vyhlášky v citované podobě platilo ke dni, kdy dovolatelka vznesla námitku proti konečné zprávě (8. 1. 2018) a do 31. 5. 2019 nedoznalo změn. Ustanovení § 648 o. z. platí v nezměněné podobě od 1. 1. 2014.

29. Ve výše ustaveném skutkovém a právním rámci činí Nejvyšší soud k dovoláním otevřeným právním otázkám následující závěry:

30. Spor o to, zda věřitelem uplatněná pohledávka je pohledávkou za majetkovou podstatou nebo pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, je incidenčním sporem uvedeným v § 159 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona (srov. § 203a odst. 2 insolvenčního zákona), konkrétně sporem o pořadí pohledávky ve smyslu ustanovení § 195 insolvenčního zákona. Postup podle § 203a insolvenčního zákona ve znění účinném od 1. 1. 2014 se přitom uplatní i v insolvenčních řízeních zahájených (jako v této věci) před 1. 1. 2014 (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 6. 2017, sp. zn. [29 Cdo 2805/2015](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 2, ročníku 2019, pod číslem 23).

31. Platí rovněž, že v incidenčním sporu o (jen) určení pořadí pohledávky se insolvenční soud zabývá pouze okolnostmi rozhodnými pro posouzení správnosti uplatněného pořadí pohledávky, bez zřetele k tomu, zda spornou je i existence nebo výše této pohledávky. Skutečnosti rozhodné pro posouzení důvodu vzniku pohledávky, nebo důvodu jejího možného zániku, anebo důvodu, pro který se stala soudně nevymahatelnou, případně pro posouzení (určení) správné výše pohledávky, jsou vyhrazeny sporu o určení pravosti nebo výše pohledávky; srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2020, sp. zn. [29 Cdo 3572/2019](#), uveřejněné v časopise Soudní judikatura, číslo 6, ročníku 2021, pod číslem 59, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 2020, sen. zn. [29 ICdo 48/2020](#), uveřejněný pod číslem 109/2020 Sb. rozh. obč.

32. Výhrada, podle níž odvolací soud dovolatelku „překvapil“ tím, že se vyjádřil ke způsobu vzniku pohledávky (srov. odstavec 14. výše), důvodná není. Odvolací soud zde zjevně reagoval na obranu žalovaného obsaženou již ve vyjádření k žalobě (podání datované 1. 2. 2019, č. l. 5 až 9), takže při respektu k zásadě „*vigilantibus iura skripta sunt*“ (bdělým náleží práva) žalobkyně tím, že se odvolací soud k této otázce vyjádřil, neměla být překvapena. Jinou věcí je způsob vypořádání této obrany žalovaného odvolacím soudem. Ze závěrů formulovaných v odstavcích 30. a 31. výše plyne, že odvolacímu soudu nepřislušelo hodnotit věcně důvod vzniku pohledávky (její pravost), potažmo výši pohledávky; příslušnou reakcí mělo být vysvětlení, že tyto námitky žalovaného nemají ve sporu o pořadí pohledávky místo (pro výsledek sporu jsou bezcenné); potud je dovolání opodstatněné.

32. K argumentaci, jež se pojí s otázkou č. 1 (náležitosti vyrozumění dle § 11 odst. 1 vyhlášky), Nejvyšší soud uvádí, že nedostatek náležitostí podle § 11 odst. 1 vyhlášky vytkl podání dovolatelky datovanému 5. 1. 2018 jak insolvenční soud (srov. reprodukci jeho rozhodnutí v odstavcích 3. a 4. výše), tak odvolací soud (srov. reprodukci jeho rozhodnutí v odstavci 7. výše). V tomto ohledu je ovšem postup obou soudů vnitřně rozporný.

33. Náležitosti vyrozumění insolvenčního správce o uplatnění pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou stanoví prováděcí předpis (§ 203 odst. 1 věta druhá insolvenčního zákona), jímž pro poměry dané věci je (ve shodě se zmocňovacím ustanovením obsaženým v § 431 písm. a/ insolvenčního zákona) ustanovení § 11 odst. 1 vyhlášky. Jde o podání adresované věřitelem insolvenčnímu správci. Má-li takové vyrozumění obsahové nedostatky, jež insolvenčnímu správci brání v přezkumu uplatněné pohledávky (v tom smyslu, zda z vyrozumění plyne důvod vzniku pohledávky, zda je pohledávka uplatněna ve správné výši a zda co do pořadí vskutku jde o pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou), je na insolvenčním správci, aby se pokusil o zjednání nápravy s přiměřeným využitím postupů předepsaných ustanovením § 188 insolvenčního zákona opravám či doplnění přihlášky pohledávky.

34. V poměrech této věci je insolvenční správce ve smyslu ustanovení § 203 odst. 1 a § 229 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona též osobou s dispozičními oprávněními, vůči které měla být pohledávka uplatněna, přičemž z usnesení ze dne 28. 6. 2018, jež insolvenční soud vydal k návrhu insolvenčního správce (§ 203a odst. 1 část věty za středníkem insolvenčního zákona), je zjevné, že problém s identifikací uplatněné pohledávky neměl ani insolvenční správce ani insolvenční soud (pro poměry ustavení tohoto sporu). Argumentace vadami vyrozumění v rozhodnutích obou soudů je tedy

nemístná (pro výsledek sporu bezcenná) již proto, že tvrzené nedostatky vyrozumění soudům nebránily v přezkoumání pořadí pohledávky (jinak by o věci nemohly rozhodnout věcně).

35. Zbývá vyjádřit se k problematice předestřené otázkou č. 2 (ke včasnosti uplatnění pohledávky).

36. Obecně vzato není žádných pochyb o tom, že pohledávka z titulu výživného, jímž rodič (dlužník) plní svou vyživovací povinnost k nezletilému dítěti (za podmínek plynoucích též z § 912 o. z.), nebo ke zletilému dítěti, jež není schopno se samo živit (srov. i § 910 a § 911 o. z.), je pohledávkou dítěte (věřitele) na výživném ze zákona, tedy ve smyslu ustanovení § 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou; to platí bez zřetele k tomu, zda jde o dlužné výživné, nebo o běžné výživné, jež má (*pro futuro*) povahu opětujících se dávek (srov. i § 154 odst. 2 o. s. ř.). V tomto smyslu nebylo o charakteru uplatněné pohledávky (co do jejího pořadí) pochyb ani mezi účastníky, ani u obou soudů. Důvod, pro který soudy přesto odmítly žalobě vyhovět, tkvěl v tom, že v insolvenčním řízení měla nastat skutečnost, na jejímž základě (již) nelze s uplatněnou pohledávkou zacházet jako s pohledávkou postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (že věřitel uplatnil pohledávku opožděně). K prověření tohoto závěru se soustředí další úvahy Nejvyššího soudu.

37. V [R 54/2012](#) Nejvyšší soud vysvětlil, že pohledávku za majetkovou podstatou nebo pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou lze mítí (*via facti*) za vyloučenou z uspokojení v insolvenčním řízení prostě proto, že ji věřitel (vůbec) neuplatnil v průběhu insolvenčního řízení postupem dle § 203 insolvenčního zákona.

38. V usnesení sen. zn. [29 NSČR 71/2014](#), z něž ve své rozhodovací praxi vychází (srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 3. 2021, sen. zn. [29 NSČR 103/2020](#), uveřejněné pod číslem 10/2022 Sb. rozh. obč.) a na něž v podrobnostech odkazuje, pak Nejvyšší soud doplnil, že překážkou účinného uplatnění pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (i tam šlo o pohledávku výživného ze zákona dle § 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona) je (může být) též stadium, ve kterém se nachází insolvenční řízení. K tomu ozřejmil, že je-li dlužníkův úpadek řešen konkursem, pak ke skutkově nové námitce, že je zde neuspokojená pohledávka dle § 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona, uplatněné (dlužníkem) až v rámci odvolání proti rozvrhovému usnesení (jemuž předcházelo pravomocné schválení konečné zprávy) již nelze přihlídnout. Za nejzazší okamžik k uplatnění výhrady, že částka určená k rozvrhu mezi věřitele měla být použita k uspokojení pohledávky na výživném ze zákona, Nejvyšší soud tamtéž označil (i v návaznosti na ustanovení § 302 odst. 2 písm. a/ a § 305 insolvenčního zákona) lhůtu k podání námitek proti konečné zprávě, vysvětluje současně, že pravomocné schválení konečné zprávy definitivně řeší otázku, zda bude realizován rozvrh (§ 307 insolvenčního zákona), anebo zda zbývající výtěžek zpeněžení bude rozdělen mezi věřitele postupem dle § 305 odst. 2 insolvenčního zákona (později není možné zpochybňovat konečnou zprávu).

39. Propadnou lhůtu k uplatnění pohledávky za majetkovou podstatou nebo k uplatnění pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou nevymezuje ani ustanovení § 203 insolvenčního zákona ani jiné ustanovení insolvenčního zákona. Důvodem, pro který Nejvyšší soud v označeném rozhodnutí nepokládal za možné zohlednit uplatnění pohledávky na výživném ze zákona až v rámci odvolání proti rozvrhovému usnesení, tedy nebylo zmeškání lhůty k uplatnění takové pohledávky, nýbrž nezměnitelnost konečné zprávy po uplynutí lhůty, ve které mohla být (konečná zpráva) prostřednictvím takové námítky zpochybněna; proto je pro výsledek dovolacího řízení bezcenný poukaz dovolatelky na ustanovení § 648 o. z. (jež se týká uplatnění nároku v promlčecí době). Právní posouzení věci soudy nižších stupňů založené na tom, že podání datované 5. 1. 2018 bylo sice včasou (dne 8. 1. 2018 u insolvenčního soudu uplatněnou) námitkou proti konečné zprávě, leč opožděným (nejdříve dne 11. 1. 2018 vůči insolvenčnímu správci uplatněným) vyrozuměním o uplatnění pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, tedy není správné.

40. Jinak řečeno, jestliže věřitel podal proti konečné zprávě včas námitku, že konečná zpráva se nevypořádává s jeho neuspokojenou pohledávkou na výživném ze zákona (§ 169 odst. 1 písm. e/ insolvenčního zákona), pak skutečnost, že u insolvenčního správce dlužníka takovou pohledávku podle § 203 odst. 1 insolvenčního zákona uplatnil písemně až několik dnů po uplynutí lhůty k podání námitek proti konečné zprávě, nezakládá důvod pro změnu pořadí pohledávky (důvod nepokládat takovou pohledávku za pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou).

41. Vzhledem k tomu, že dovolání je opodstatněné a dosavadní výsledky řízení ukazují, že je možné o věci rozhodnout (§ 243 odst. 1 písm. b/ o. s. ř.), Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadené rozhodnutí změnil v tom duchu, že žalobě vyhověl.

42. V intencích závěrů formulovaných v odstavci 30. až 32. shora Nejvyšší soud na tomto místě opět zdůrazňuje, že výsledek tohoto sporu (určení, že co do pořadí jde o pohledávku postavenou na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou) nemá žádnou vypovídací schopnost ve vztahu k posouzení, zda jde o pohledávku pravou a uplatněnou ve správné výši.

43. Jen jako *obiter dictum* (bez vlivu na výsledek dovolacího řízení) Nejvyšší soud v zájmu předejití dalších sporů v mezích zkoumání důvodnosti a výše uplatněné pohledávky podotýká, že závěry formulované pro řešení úpadku dlužníka oddlužením v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2012, sp. zn. [8 Tdo 1219/2012](#), uveřejněném pod číslem 25/2014 Sb. rozh. tr. (jehož se dovolávala žaloba), nejsou bez dalšího přenositelné do poměrů řešení úpadku dlužníka konkursem. Pro situaci srovnatelnou s tou, jež nastala v této věci, srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2017, sp. zn. [29 Cdo 460/2017](#), uveřejněný v časopise Soudní judikatura, číslo 10, ročníku 2018, pod číslem 134 (v poměrech konkursní úpravy dle zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, srov. *mutatis mutandis* i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. [30 Cdo 2336/2004](#), uveřejněné pod číslem 38/2007 Sb. rozh. obč.).

44. Výrok o nákladech řízení před soudy nižších stupňů i výrok o nákladech dovolacího řízení je odůvodněn tím, že ve sporu úspěšná dovolatelka právo na náhradu těchto nákladů nemá vzhledem k ustanovení § 202 odst. 1 insolvenčního zákona.